

In dezen herdruk vinden wij verder als nieuwe hoofdstukken: *Algen* (Wieren), *Fungi* (Zwammen) en *Vaateryptogamen* (Varens), hoofdstukken die nog maar een kleine ruimte beslaan, daar deze plantengroepen, althans de *Algen* en *Fungi*, economisch nog slechts weinig bekend zijn. Zoo moest voor een gedeelte der *Fungi* volstaan worden met de vermelding van de soendaneesche namen van eetbare paddenstoelen.

Een groot deel van zijn waarde heeft dit werk te danken aan de vaste basis waarop het berust: de zuivere determinaties van alle in het boek behandelde planten, terwijl het door het critisch schiften van de in de literatuur vermelde gegevens en vaak ook door het toetsen van deze aan den praktijk door den schrijver zelf, in hooge mate betrouwbaar is.

v. SL.

Onze planten en dieren.

Leesboek voor de hogere klassen der lagere scholen in Ned. Indië, door H. SCHROO. Uitgave J. B. WOLTERS, Groningen.

Wij ontvingen ter bespreking het derde stukje uit de serie. Het is zeer toe te juichen, dat de kinderen in Indië bij het onderwijs in dierkunde nu eens *Indische* voorbeelden onder oogen krijgen. De boekjes zijn keurig uitgevoerd, mooi papier, keurige zwarte en, soms wel een beetje bonte, gekleurde afbeeldingen. Zooals we dat van een aangenaam causeur als onze gewaardeerde medewerker SCHROO gewend zijn, is de tekst smakelijk en onderhoudend. Zonder twijfel zullen de boekjes daarom ertoe bijdragen den kinderen meer belangstelling voor het Indische natuurleven in te boezemen. Behalve de zelf bedachte toepasselijke Hollandsche namen, bezigt de schrijver naast javaansche, ook latijnsche namen. Wij vragen ons af of zulks wel noodig is. Het is immers bij dergelijke boekjes zeer goed mogelijk als onderwerp goed te onderscheiden en opvallende dieren (en planten) uit te kiezen, iets wat de schrijver trouwens ook deed, en daarvoor zijn dan wel goede Hollandsche namen te bedenken. Desnoods kunnen de latijnsche achterin, buiten den tekst vermeld worden. Bovendien heeft het vermelden van latijnsche namen een gevaar, namelijk, dat men als niet-vakman licht verkeerde namen geeft en daardoor tegelijkertijd verwante soorten met evenwel dikwijls *geheel verschillende levenswijze*, verwisselt. Deze klip heeft de schrijver niet geheel omzeild. Het lijkt ons wel gewenscht hier op enkele entomologische onjuistheden uit dit deeltje den vinger te leggen, zoodat de auteur die in een volgenden druk verbeteren kan.

Pag. 6. De afgebeelde en aangeduide soort is niet *Trabala vishnu* doch *Trabala irrorata*. De vlinders, rupsen, cocon en wijze van eierenleggen zijn bij *Trabala vishnu* anders. Het wijfje is bij de laatste soort groen, niet geel ¹⁾.

Pag. 7. Met roofvliegen bedoelt de schrijver w.s. sluipvliegen: *Tachinidae*, wat heel wat anders is en waardoor vliegen met heel andere levensgewoonten worden aangeduid (roofvliegen=*Asilidae*)

Pag. 10. *Psychiden* wijfjes hebben geen vleugelstompjes, doch in het geheel geen vleugels.

" 10. De hier bedoelde keverlarven zijn geen *oerets* (engerlingen) maar boktorlarven (en w.s. ook larven van *Buprestiden*).

" 26/29 enz. Hoewel boven dit hoofdstuk „De leemwesp (*Eumenes*)” is gezet, worden hier verschillende graaiwespen, met zeer uiteenlopende levenswijze, verwisseld. *Eumenes*-soorten fourageeren. niet met spinnen, doch met rupsen. De met spinnen fourageerende soorten zijn onder *vele* anderen: *Sceliphron*-soorten. Daar de schrijver van een zwarte wesp met een dun geel steeltje spreekt, heeft hij denkelijk met *Sceliphron madraspatanum* FAB. of *javanum* LEP. te doen gehad. Ook het afgebeelde nest op p. 28 is eerder van *Sceliphron* dan van *Eumenes*, die urnvormige cellen maakt, met nauwen hals; deze kunnen evenwel later samensmelten.

" 32. De platte, witte pakketten zoo groot als een kwartje, zijn *eierpakketten* van een groote spin, (*Heteropoda venatoria*).

" 39/40. De op pagina 39 aangehaalde sleutelgatwesp is ook geen *Eumenes*. „Cocon” onderaan moet „cel” zijn.

Pag. 40. De hier afgebeelde wesp is niet *Eumenes esuriens* (zie voor deze soort: Indian insect life, p. 210). Onder het tegenover pag. 44 afgebeelde nest staat abusievelijk: ware grootte. Het moet stellig *dubbele* grootte zijn.

Het nest van *Eumenes esuriens* is heel anders dan het tegenover p. 44 afgebeelde nest.

¹⁾ DAMMERMAN heeft in zijn veelgebruikte boek alleen *vishnu* vermeld, die lang zoo gewoon niet is als *irrorata*. De eerste is — voorzoover mijne gegevens strekken — een bergsoort.

Ten slotte, waarom heeft de schrijver voor de Ligusterpijlstaart op p. 65, de *Calopteryx splendens* op p. 77 en de *Ephemera vulgata* op p. 80, alle Hollandsche (resp. Europeesche) vormen, geen Indische voorbeelden genomen? Pijlstaarten, juffers en haften zijn er hier genoeg.

De boekjes zijn juist zoo aantrekkelijk, omdat ze Indische dieren en planten behandelen, daarom raden we den Schrijver bij een volgenden druk deze voorbeelden uit de gematigde luchtstreek eveneens door Indische te vervangen.

Ik vertrouw dat de Schrijver mij deze opmerkingen ten goede zal houden; hij kan er bij een volgenden druk zijn voordeel mee doen, waardoor de waarde van het boekje o. i. stellig verhoogd wordt.

Evenals in de beide eerste deeltjes, is ook in het derde het botanisch gedeelte stiefmoederlijk bedacht. In den vorm van een samenspraak tusschen *Bambusa spinosa* en *Lantana Camara* vertelt de schrijver ons het een en ander van deze beide planten. Zijn *Lantana* schijnt echter eenigszins aan grootheidswaanzin te lijden. Zoo heeft zij een veel te grooten dunk van den geur van haar loof, waarmee zij de berglucht zou vervullen. Ook t. o. v. haar groeiplaatsen overschat zij zich zelf: want *Lantana* tiert niet „zoo goed in de moerassen langs de kusten, als op dorre zandvlakten”. Haar hoogtegrens bedraagt 2000 M. — Bij de Bamboe wordt de indruk gewekt, dat het de groote behoefte aan bamboe-hout alleen is, die veroorzaakt, dat men zoo zelden bloeiende bamboe ziet. Maar niet vergeten mag worden, dat vele grootere bamboe-soorten een hoogen leeftijd moeten bereiken, eer ze bloeien. Ook is hier even de aandacht te vestigen op de onjuistheid, om van een bamboezaadje te spreken; de gramineeën-vrucht (*caryopsis*) toch onderscheidt zich van alle andere vruchten, doordat zaadhuid en vruchtwand onafscheidelijk met elkaar vergroeid zijn, zoodat er altijd vruchtjes, nooit graszaadjes door den wind worden meegevoerd.

Deze enkele opmerkingen als bewijs, dat het werkje gewaardeerd wordt; het zou jammer zijn bovengenoemde onzuiverheden ook in den 2^{den} druk terug te vinden.

L. en v. SL.

AFDEELINGSVERSLAGEN.

Afdeeling Bandoeng. Den 7-den Februari 1922 hield de Ingenieur VAN HASSELT, aan de hand van een 150-tal schitterende lantaarnplaatjes, voor het grootste gedeelte door spreker zelf vervaardigd, een interessante lezing over: „Karakteristieke natuurfereelen in enkele Europeesche landen”.

Wij begonnen de reis in Nederland in het stadje Rhenen, voeren daarna den Rijn op om telkens met groote sprongen van Noord naar Zuid en van Oost naar West door Europa te vliegen, steeds van de fraaiste natuurtoneelen en stadsgezichten genietend.

Overall werd gewezen op de bizonderheden van stad of natuurfereel, op oude gebouwen, oudheden, kleederdrachten, enz., waardoor een goede tegenstelling werd verkregen tusschen de verschillende landen, volken en landstreken.

Na de rondtocht door Europa werd weder naar Nederland teruggekeerd, waarna nog de typische landschappen rondom Edam, Alkmaar, enz. vertoond werden.

Op Zondag 26 Februari namen een 50-tal personen deel aan de excursie naar de grotten van den Goenoeng Missigit, welke gelegen is aan den weg tusschen Padalarang en Tjipatat aan den weg naar Tjiandjoer.

Het voetpad, dat naar de grotten leidt, bleek door de regens van de laatste dagen in een waren modderpoel te zijn herschapen, doch moedig werd er doorheen gebaggerd. Bij ongeluk werd daarna een verkeerden weg ingeslagen, hetgeen echter later toch een voordeel bleek te zijn geweest, daar men hierdoor de gelegenheid kreeg den top van den G. Missigit te beklimmen, hoewel dat eigenlijk niet op het programma van den dag had gestaan. Men had van daar een schitterend uitzicht over de vlakten van Bandoeng en Tjiandjoer, doordat het juist dien dag bijzonder helder was; zelfs de top van den Gede was duidelijk te zien. Voor velen der excursisten was de tocht naar den top een te zwaren klim, zoodat deze zich dus vergenoegden met een gemakkelijker uitstapje naar de eigenlijke grotten. Later kwamen daar ook de topbeklimmers aan.

Het onderwerp van de lezing van JHR. JAN FEITH, op Woensdag 20 Maart, luidde: „Mijn reis om de wereld in 30 dagen”, een eigenaardig onderwerp voor een Natuur-Historische Vereeniging, doch spreker wist zoowel Natuur als Historie in zijn boeiende rede te vereenigen door den eersten reiziger om de wereld: MAGELAENS te huldigen, die voor 400 jaren reeds trachtte die reis te volbrengen en telkens te